

LA CULTURA DE LA IMATGE A LA XARXA TELEMÀTICA.

LA SITUACIÓ A CATALUNYA

Dolors Grau i Ferrando

Fotohistoriadora

En la xarxa telemàtica la imatge està de moda: fotografies, logos, *backgrounds*, gif animats il·luminen i fan amena la navegació per Internet. Tanmateix, quin paper tenen reservats els bancs d'imatges? Pel que sembla, Catalunya no té projectes punters que l'internauta pugui entreveure com ho fa mitjançant les pàgines d'influència anglòfona o francòfona. Unes pàgines que són sostingudes tant per institucions i associacions, com per empreses o professionals que creuen en el paper que ha de jugar internet i aposten per projectes sòlids que compten amb els recursos per a desenvolupar-los.

Algú potser atribuirà aquest retard a la falta d'infraestructura tecnològica però la major part de la culpa, crec jo, radica en l'escassa tradició en la cultura de la imatge. Per exemple, preguntem-nos: Quan fa que hi ha arxius d'imatges a Catalunya? Bé, l'arxiu Mas aviat celebrarà el seu centenari però el 90% dels arxius d'imatges no tenen ni deu anys de vida. Però passem a una altra pregunta: Quants col·leccionistes d'imatges coneixeus? (que visquin exclusivament de la venda d'imatges vull dir) Jo no en coneix cap, potser n'hi ha algun però sense una gran transcendència. I l'última pregunta: quantes associacions dedicades a la recerca i a la conservació fotogràfica coneixeus? No ho sé, però diria que el panorama no és gaire encoratjador. Bé, direu no cal exagerar que hi ha nombroses associacions de fotògrafs, etcètera, etcètera. Sí, d'accord, però hi ha alguna associació que tingui com a objectiu l'estudi de la història de la fotografia en exclusiva i la seva potenciació i conservació? Jo no la coneix. De fet la xarxa telemàtica tradueix al món virtual, la realitat física i palpable que podem tocar dia a dia. No hi ha associacions, almenys punteres, per a la recerca dedicada al món de la imatge; la majoria dels arxius estan pensant quan informatitzaran els seus fons i col·leccions i de quina manera; i tampoc hi ha un mercat potent d'oferta i demanda en imatges, com el que existeix en el món anglosaxó i francòfon.

Així què hi ha en el ciberespai català? La majoria de les pàgines web són pàgines de promoció personal i professional dels fotògrafs (que són moltíssimes) que posen el seu book de fotografies a disposició dels clients potencials. També hi ha nombrosos directoris de fotògrafs, agendes d'exposicions, i bases per participar en concursos i premis. Tanmateix no hi ha, que és el que interessa aquí, bancs d'imatges digitalitzades ni llocs d'intercanvi d'informació que escriquin sobre la conservació i la catalogació de les imatges gràfiques. Així doncs, els llocs que haurien d'estar interessats en la creació de projectes importants i interactius opten per la llei del mínim esforç. És a dir, ser-hi presents, per allò que està de moda, però no esmerçar-hi massa recursos ni temps. Digna de destacar és la proposta feta per l'Arxiu d'Imatges Emili Massanas i Burcet de la Diputació de Girona, <http://www.ddgi.es/aiemb/index.html>, un espai que compta amb una excel·lent presentació i propostes interessants, com el projecte de construcció d'un directori d'arxius d'imatges, i la possibilitat de llegir el butlletí "Focus" per via telemàtica. La proposta és interessant però fa massa temps que no tan sols no s'han incorporat propostes noves sinó que ni tan sols s'ha actualitzat. Aquest és el gran i etern problema de la xarxa: mantenir les pàgines costa un gran esforç, un bon grapat d'hores i la interrelació entre professionals provinents de diferents sectors: informàtics, periodistes, documentalistes, etcètera. Enquanys s'ha afegit una proposta nova que es pot veure a <http://members.xoom.com/fotohistoria>. En aquestes pàgines, de la qual sóc la *webmaster*, es difon la història de la fotografia a Catalunya i la problemàtica que hi ha en la seva descripció, con-

servici i catalogació, amb la incorporació de bibliografia, una ciberbiblioteca i properament un diccionari d'autors catalans permanentment actualitzat.

Fora de les fronteres de Catalunya i de l'estat espanyol hi ha projectes ambiciosos que estan realitzats per associacions i institucions de les quals donaré alguns exemples. L'associació de daguerreotips d'Amèrica presenta unes bellíssimes pàgines, <http://abell.aus-tinc.edu/dag>, dedicades a "la història, la ciència i l'art del daguerreotip". Aquesta associació, que va ser fundada fa deu anys i compta amb un miler d'associats, ha fet unes pàgines admirables amb tots els recursos haguts i per haver que desitgi qualsevol aficionat al daguerreotip (llocs de formació, exposicions, bibliografia, links, etcètera). A l'altre costat de l'Atlàntic la societat fotogràfica francesa, <http://www.sfp.photographie.com>, presenta un bon aparador i propostes més o menys interessants a l'igual que la Maison Européenne de la Photographie a, <http://www.pictime.fr/maison-europeenne>, de la qual suposo que ja es parlarà en d'altres pàgines d'aquestes mateixes jornades.

Però sobretot la gran diferència rau en els bancs d'imatges digitalitzats. La biblioteca del congrés dels EUA, <http://memory.loc.gov/ammem/phcoll.new.html>, és de referència obligada en qualsevol estudi. Té més de cent mil imatges que es poden cercar per col·leccions, per descriptors temàtics, geogràfics, per dates, per activitats, per esdeveniments. Una adreça electrònica bàsica al costat de la de museus poderosos com el Getty <http://www.getty-images.com>; la casa Eastman, <http://www.eastman.org>; o el museu de fotografia de Califòrnia, <http://cmp1.ucr.edu/site/main.html>. Certament que els països de parla anglesa han estat els pioners en la transmissió de la informació mitjançant la xarxa telemàtica però poc a poc l'internauta va localitzant d'altres projectes que es van acostant més al nostre àmbit territorial i que instigaran de ben segur a formalitzar propostes virtuals a casa nostra. Aquestes iniciatives més properes les trobem a la base d'imatges Gausseen que compta amb 3000 imatges dels Pirineus, <http://www-sv.cict.fr/gausseen>, consultable mitjançant paraules claus, paraules principals, paraules secundàries, topònims, fotografies, mapes clicables. El disseny d'aquestes pàgines és molt pobre però el resultat de la recerca està ben aconseguit amb una fitxa catalogràfica completa. Al País basc la fototeca kutxa, de la fundació cultural de la caixa de Guipuzcoa i Donostia, també presenta un projecte interessant, <http://www.kutxa.es>, per posar on-line la seva base d'imatges que aplega un milió(!) de fotografies i que, segons diuen a les pàgines web estarà disponible al llarg d'aquest any 1998. De moment ens hem de conformar amb una demo on es poden cercar algunes de les imatges mitjançant mitja dotzena de temes i podem visualitzar la resposta tant de forma dinàmica, com estàtica. Els recursos per als estudiosos de la història de la fotografia i per als interessants en la conservació i la descripció de les imatges al llarg de la xarxa són nombrosíssims, però no voldria oblidar de citar la proposta que fa el Departament de preservació, conservació i digitalització de la Universitat Cornell de Nova York, <http://www.library.cornell.edu/preservation/pub.htm>, des d'on ofereixen bon material documental per a conservació, preservació i digitalització de les imatges, sota la forma d'informacions textuales, guies i manuals alguns dels quals no estan disponibles on-line mentre que d'altres es poden obtenir lliurement amb un senzill *click*.

El comerç electrònic és un dels altres elements que potencia l'existència de bancs d'imatges on-line. Com ja he dit, però, a Catalunya no hi ha, almenys encara, un mercat potent d'oferta i demanda d'imatges, ni tampoc hi ha el costum de comprar béns a distància. En un país, però, com els EUA, en el qual la venda per catàleg és un negoci punter, és evident que la venda electrònica també s'ha imposat ràpidament. Només per posar alguns exemples, a <http://www.orc.ca/~timoni> es venen imatges des de Canadà, a <http://www.geocities.com/Paris/7671/index.html> estan especialitzats en la venda de daguerreotips, i a <http://webcoast.com/thearchive>, es venen fotografies des de Florida. També americanes són les dues adreces següents: <http://www.antiquephoto.com/>,

<http://www.photophile.com/index.html>, especialitzades en la venda de fotografies mitjançant el comerç electrònic. Aquestes iniciatives comencen a ser imitades a l'estat espanyol i últimament he trobat, un lloc de venda de fotografies via internet a l'estat espanyol: <http://www.todocoleccion.com/fot>. Unes pàgines realitzades des de Málaga i que contenen una col·lecció magnífica d'imatges que estan acompañades per una bona fitxa de descripció.

També caldria parlar de llistes de distribució i news, dissoltadament cap en català, que tracten sobre temes fotogràfics i sobretot sobre història i preservació fotogràfica. En català, que jo sàpiga, no n'hi ha cap, en canvi en llengua anglesa n'hi ha una multitud. Una de les més especialitzades és Fotohs, que com el seu nom indica tracta sobre temes d'història de la fotografia. Una altra de molt important és Photoforum també en llengua anglesa i de contingut molt miscel.lani. En llengua castellana cal remetre'ns a Fotored que, amb set-cents membres, és un lloc de discussió interessant on els catalans hem d'acostumar-nos a fer servir una llengua forània per tal d'intercanviar projectes, idees, reflexions i informacions. En aquestes llistes de distribució tant podem contactar amb els que comencen les seves passes en el món de la fotografia com amb persones ja d'una important rellevància com Bècquer Casaballe, editor de la revista Ilatinoamericana Fotomundo que és un dels assidus a la llista de Fotored. En aquests fòrums es pot debatre de tot, es poden fer noves amistats i anar de farra, però també es susciten temes molt interessants com el que es va iniciar entorn de la famosa fotografia que Korda va fer a Cheguevara i que ha estat l'efigie de milions de samarretes durant trenta anys. Per exemple en aquest debat es va parlar dels drets de la imatge, de la manipulació que va patir la fotografia, del preu de la venda d'aquesta fotografia, del perquè del pseudònim de Korda (deien que era perquè se semblava a Kodak i per tant era de més bon record).

Però retornem al discurs principal pel qual he redactat aquesta comunicació. El panorama on-line català que fa referència a bancs d'imatges i recerca i preservació fotogràfica no és massa afalagador i la majoria d'iniciatives interessants estan fetes per persones a títol personal que utilitzen la interactivitat que ofereix Internet com a *hobby* o com a eina de promoció professional. Però què passarà si aquesta omissió que mostren les institucions i empreses envers el món virtual no s'esmena en un futur proper? Primer, la invisibilitat del món virtual es traslladarà al món físic. Segon, la pèrdua de poder en el món de l'arxivística i la documentació serà real. Tercer, la defenestració com a teòrics i pràctics dels futurs arxius electrònics i les ciberbiblioteques. Dos elements, aquests últims, que de ben segur, seran els grans camps de teorització i d'experimentació del món de l'arxivística en el futur. Certament la catalogació, la descripció i la inventariació necessiten d'una nova reflexió en el món virtual, on la immediatesa, la multiplicitat de cerques mitjançant robots informàtics, els buscadors mitjançant la combinació de colors pot desbordar a l'arxiver o documentalista. Però en aquest món de milions de bits d'informació, l'arxiver té l'obligació de reflexionar sobre com seran els arxius electrònics del futur? De quina manera es catalogarà la informació virtual? Potser la connotació de l'arxiver i el documentalista serà el pas primordial perquè l'ordre surti des del caos.

RESUMEN

En la red telemática, la imagen está de moda: fotografías, logos, *backgrounds* y gif animados iluminan y hacen amena la navegación por Internet. Sin embargo, en este ciberespacio, ¿qué papel tienen reservado los bancos de imágenes? Según parece, Cataluña no dispone de proyectos punteros que el internauta pueda entrever, como sí puede hacerlo, en cambio, a través de las páginas de influencia anglófona o francófona. Quizá haya quien atribuya este retraso a la falta de infraestructura tecnológica, pero la mayor parte de la culpa, en mi opinión, radica en la escasa tradición en la cultura de la imagen. Por ejemplo, podríamos preguntarnos: ¿cuánto hace que hay archivos de imágenes en Cataluña? ¿cuántos coleccionistas de imágenes conocen? (me refiero a aquellos que viven exclusivamente de la venta de imágenes) y, por último, ¿cuántas asociaciones dedicadas a la investigación y a la conservación fotográfica conocen? De hecho, la red telemática traduce al mundo virtual la realidad física y palpable que podemos tocar cada día. No existen asociaciones, al menos punteras, para la investigación dedicada al mundo de la imagen; la mayoría de los archivos están pensando cuándo informatizarán sus fondos y colecciones y de qué manera, y tampoco hay un mercado potente de oferta y demanda en imágenes como los que existen en el mundo anglosajón y francófono.

Entonces, ¿qué hay en el ciberespacio catalán? La mayoría de las páginas web son elementos de promoción personal y profesional de los fotógrafos, directorios de fotógrafos, agendas de exposiciones y bases para participar en concursos y premios. Sin embargo no hay, que es lo que nos interesa aquí, bancos de imágenes digitalizadas ni puntos de intercambio de información. De esta forma, los sitios que deberían estar interesados en la creación de proyectos importantes e interactivos optan por la ley del mínimo esfuerzo; es decir, estar presentes porque está de moda, pero no invertir demasiados recursos ni tiempo.

Pero ¿qué ocurrirá si esta falta de interés que instituciones y empresas muestran hacia el mundo virtual no se corrige en un futuro próximo? En primer lugar, la invisibilidad del mundo virtual se trasladará al mundo físico; en segundo lugar, la pérdida de poder en el mundo de la archivística y la documentación será real, y en tercer lugar, se producirá la defenestración, en el aspecto teórico y práctico, de los futuros archivos electrónicos y de las ciberventanas. Dos elementos, estos últimos, que a buen seguro constituirán los grandes campos de teorización y de experimentación de la archivística del futuro. En este mundo de millones de bits de información ¿tiene la obligación el archivero de reflexionar sobre cómo serán los archivos electrónicos del futuro? ¿De qué manera se catalogará la información virtual? Quizá la connotación del archivero y del documentalista será el paso primordial para que el orden surja a partir del caos.

RÉSUMÉ

L'image est à la mode dans le réseau télématique: photographies, *backgrounds* et fichiers gif animés illuminent et rendent agréable la navigation sur Internet. Cependant, quel rôle ce cyberspace réserve-t-il aux banques d'images? En la matière, contrairement à ce que l'internaute peut entrevoir dans les pages anglo ou francophones, il semblerait que la Catalogne n'ait à proposer aucun projet de pointe. D'aucuns attribueront ce retard à l'absence d'infrastructure technologique; peut être, mais à mon avis la faute incombe en grande partie à l'absence de tradition en matière de culture de l'image. Par exemple, demandons-nous: depuis combien d'années y-a-t-il des archives d'images en Catalogne? Combien de collectionneurs d'images connaissez-vous? (j'entends par là des collectionneurs vivant exclusivement de la vente d'images), et pour finir: combien d'associations consacrées à la recherche et la conservation des photos connaissez-vous? En fait, le réseau télématique traduit au monde virtuel la réalité physique et palpable que nous touchons du doigt au quotidien. Il n'y a pas d'associations, du moins pas d'associations de pointe, se consacrant à la recherche dans le domaine de l'image. La plupart des archives envisagent d'informatiser leurs fonds et leurs collections et réfléchissent quand et comment le faire; il n'y a pas non plus de marché, de mouvements d'offre et de demande d'images, comme c'est le cas dans le monde anglo-saxon et francophone.

Alors qu'y a-t-il sur le cyberspace catalan? La grande majorité des pages web sont des sites de promotion personnelle et professionnelle des photographes, répertoires de photographes, agendas d'expositions et règlements de participation à des concours et prix. Des banques d'images numériques, des lieux d'échange d'information, autrement dit ce qui nous intéresse ici, on n'en trouve pas non plus. On le voit: les sites qui devraient s'intéresser à la création de projets importants et interactifs choisissent la loi du moindre effort. C'est-à-dire, être présents sur le web, parce que c'est la mode, mais sans y consacrer trop de ressources ni de temps.

Que se passera-t-il si cet aveuglement des institutions et des entreprises vis-à-vis du monde virtuel ne se corrige pas rapidement? Premièrement, l'invisibilité du monde virtuel contaminera le monde physique. Deuxièmement, le monde des archives et de la documentation perdra réellement du pouvoir. Troisièmement, on assistera à la défenestration, tant pratique que théorique, des futures archives électroniques et cybergéothèques, deux éléments qui, à l'évidence, seront les grands domaines de théorisation et d'expérimentation du monde futur

de l'archivistique. Dans ce monde où l'information représente des millions d'octets, l'archiviste est tenu de réfléchir aux archives électroniques de l'avenir. Quelle en sera la forme? Comment cataloguera-t-on l'information virtuelle? La connotation de l'archiviste et du documentaliste sera peut être le pas primordial pour que l'ordre naisse du chaos.

SUMMARY

Images are in style on computer networks: photos, logos, backgrounds, animated gif files illuminate and enhance the pleasure of navigating the Web. However, what is the role played by image banks in cyberspace? It appears that Catalonia does not have any cutting-edge projects which the surfer can glean, as occurs with English- or French-language websites. Some may attribute this lag to a lack of technological infrastructure, but I believe that most of the fault lies in the scarce image culture tradition here. For instance, how long has it been since Catalonia has image archives? How many image collectors do you know? (I mean, who live exclusively by selling images.) And the last question: how many associations devoted to photographic research and preservation do you know about? Indeed, computer networks translate the physical, palpable world which we can touch every day into the world of virtual reality. There are no associations - at least, no leading-edge associations - engaged in researching the world of images; most archives are thinking about when and how to computerise their collections; nor is there a strong market for the supply and demand of images, as occurs with the Anglo-Saxon and Francophone world.

So what do we have in Catalan cyberspace? Most websites are pages intended for the personal and professional promotion of photographers, photographer directories, exhibition agendas, or rules for participating in competitions and prizes. Nevertheless - and this is what really matters here - there are no digitalised image banks or sites where information can be exchanged. Thus, the sites which should be interested in creating major interactive projects adopt the "law of minimum effort", i.e., being on the Web, because it's the "in" thing to do, but without devoting too many resources or too much time to such endeavours.

But what will happen if this omission shown by institutions and companies towards the virtual world is not reversed in the near future? First, the invisibility of the virtual world will be transferred to the physical world. Second, the loss of power in the world of archiving and documentation will become a reality. And third, the defenestration in theory and in practice of future electronic archives and cyberlibraries. The latter two elements will certainly be major fields of theorising and experimentation in the future world of archiving. In this world of millions of bits of information, is the archivist obliged to reflect on what the electronic archives of the future will be like? How will virtual information be catalogued? Perhaps the connotation of archivist and documenter will be the essential step for order to emerge from all this chaos.